

Geandewei

KERKBLAD

Jaargang 26 - nummer 13
vrijdag 5 juli 2019
editie Leeuwarden e.o.

Protestantse
Kerk

Zegen mij...

De Geest uitbetaald
in kleingeld

De collecte en
de Maaltijd

Lege kerken

Column Gryt van der Galiën

'Dieren en de hemel'

In het schemerlicht van de late avond zie ik bij aankomst op het kampeerveld een knuffeltje liggen. Enthousiast begroet de volgende ochtend de eigenaar ons, steekt het veld over en toont ons haar kleinnood. Ze wordt teruggeroepen en weet haar plek bij de camper, al rollend in het gras met haar 'lieveling'.

Haar oogjes moeten nog gedruppeld. Oogjes van Sietske, de Friese stabij, oud en stram. Altijd gaat ze mee op vakantie. Zonder Sietske géén vakantie. Ze is een waardig lid van het gezin. Ontvangt naast een bak met hondenbrokken ook bakken vol met liefde. Haar altijd kwispelende staart bij het zien van haar baasje getuigt daarvan. Sietskes ouderdom echter, verraadt meer verleden dan toekomst. Eens gaat zij, noch haar knuffel meer mee op reis.

Mensen rouwen vaak na de dood van hun dier.

In onze familie is Zippo gestorven, een Golden retriever. Ze was twaalf toen ze samen met schoonzoon in onze familie kwam. Zippo was lief, intelligent en gehoorzaam; ook zij hield van knuffels. Ooit redde ze haar baasje die bij een ongeval bewusteloos in de sloot belande. We zijn ervan overtuigd dat Zippo op aarde was met die speciale levenstaak. Zonder opleiding en toch hulphond zijn. Later kreeg ze een beroerte, epilepsie, raakte verlamd. Hoogbejaard, zeventien jaar oud, moest zij uiteindelijk een verlossend spuitje, tot groot verdriet van het inmiddels jonge gezin met kleine kinderen. Zippo is begraven in een zelfgetimmerde kist. Bekleed met zachte doeken voor zijn oude en reumatische lijf. Kleinzoon van twee heeft er knuffeltjes bij gelegd. Met zijn vader heeft hij hem begraven op het erf, even samen erbij stilgestaan, een kleine ceremonie. Er is een kruisje gemaakt voor bij het graf.

Dé vraag van het kleine grut in onze familie is nu: 'Gaan dieren ook naar de hemel?'.

We bevragen het oude, wijze en dikke boek. Een citaat uit Prediker 3:21 brengt ons geen duidelijkheid: 'Gaat de laatste adem van de mens naar boven? En die van de dieren naar beneden? Dat weet niemand'. Maar de verzen ervoor (18-20) spreken van gelijkwaardigheid tussen mens en dier wanneer het over leven én sterven gaat.

Ook David dichtte: 'Heer, U bent de redder van mens en dier'. (Psalm 37: 7b)

'Een broeder', zo noemt de Heilige Franciscus een worm die hij waarschuwt bij het oversteken. De vogeltjes zegent hij; en noemt ze zijn 'zustertjes' die God moeten danken voor het luchtruim. Gezegend door Franciscus waren de vogels voor de minderbroeders een voorbeeld, al vliegend over de vierwindstreken als teken- en getuigend van Gods goede schepping.

Dan heb je toch – ook als dier – de hémel verdiend!?

Meditatie De Geest uitbetaald in kleingeld

'Toen ze hun gebed beëindigd hadden, begon de plaats waar zij bijeen waren te beven en allen werden vervuld door de heilige Geest en spraken vrijmoedig over de boodschap van God.' Handelingen 4:31

door ds. Greetje Rol

Op dit moment lees ik het boek 'Aan de rand van de wereld - hoe de Noordzee ons vormde' van Michael Pye. Het vertelt over de geschiedenis van de landen rond de Noordzee van 700 tot 1700 en begint met een oud, onbekend stuk geschiedenis van Friesland. In de vroege Middeleeuwen bestaat Friesland uit het hele kustgebied boven de grote rivieren. Een ontoegankelijk, moerasachtig en ondergewaardeerd gebied. Rond 900 schrijft de Utrechtse bisschop Radboud over de Friezen, dat zij als vissen op het water leven. Hij beschouwt hen als barbaars. Zompige provincialen. Maar het tegendeel is waar. In Friesland komt, door (de tegenkracht van) het water, een ontwikkeling op gang, die mede vormt geeft aan de nieuwe wereld!

omloop! Er wordt met grotere eenheden van goud of zilver betaald. Voor handelaren in het zuiden is dit geen bezwaar. Hun handel bestaat uit het vervoeren van luxeartikelen voor de plaatselijke vorsten. Maar de Friezen zijn kleine zelfstandigen. Zij hebben behoefte aan kleinere geldeenheden. Zo vinden zij het geld, in de vorm van muntstukken, opnieuw uit en brengen zij de geldcultuur terug in Europa! Door hun contact met landen overzee, kan deze uitvinding zich makkelijk verspreiden.

Pinksteren

Een fascinerende geschiedenis, die je zou kunnen verbinden met de tijd na Pinksteren. Het Pinksterfeest is dan het goud; uiterst kostbaar. Maar hoe handelen wij daarmee in het dagelijks leven? Vooral als wij daar, zoals de apostelen, te maken krijgen met weerstand?

Petrus en Johannes worden gevangen gezet en ook weer vrijgelaten. Terug bij de anderen danken zij samen God. Maar het dankgebed wordt een smeekgebed om vrijmoedigheid. Aan het einde van dit gebed wordt iedereen opnieuw vervuld met de Geest. Lucas lijkt te suggereren dat één enkel Pinksteren niet genoeg is. Dat Pinksteren in het klein moet blijven doorgaan. Het fascinerende is dat dit ook gebeurt. De Geest wordt hier als het ware uitbetaald in kleingeld. Toegerust met 'kracht van boven' durven de apostelen hun blik weer naar buiten te richten. Midden in een wereld vol tegenkrachten vertellen zij opnieuw vrijmoedig over Gods liefde en de belofte van de nieuwe wereld.

Nog altijd betaalt God zijn Geest royaal uit, als wij Hem daar om vragen. Dat het gebed om Gods Geest ook ons gebed mag zijn. Dan zullen wij in onze tijd, met alle veranderingen daarin, vrijmoedig kunnen blijven werken aan onze roeping: in de kracht van Gods liefde de wereld leven brengen en hoop op toekomst.

Ds. Greetje Rol is predikant van de Protestantse Gemeente Dokkum-Aalzum-Wetsens (wijkgemeente De Fontein)

Terpen

Wat is het geval? Terwijl in die tijd hele bevolkingsgroepen, vanwege de stijging van de zeespiegel, steeds meer landinwaarts trekken, kiezen de Friezen ervoor om op eigen grond bij het water te blijven wonen. Daar werpen zij terpen op, waarop ze hun nederzettingen bouwen.

Omdat er altijd strijd te voeren is tegen het water, zoeken ze samenwerking met bewoners van andere terpen. Samenwerken is zo al vroeg een gewoonte in Friesland. Op de terpen worden boerderijen gebouwd. De boeren houden vee, wat als voordeel heeft, dat ze niet de hele dag hun land hoeven te bewerken. Er blijft tijd over om het water op te gaan. Naar verhouding zijn zij rijk. Ze hebben melk, vlees, vis, wild en zout om het vlees te conserveren. Er is wol om stoffen voor kleding en zeilen van te weven. Van dierenhuiden wordt leer gelooit. Er is veel, maar niet alles wat nodig is. Per boot wordt in het buitenland hout, voor de gebinten van de huizen, opgehaald en ook wijn. Hiervoor moet handel worden gedreven.

Deze handel vraagt om geldstukken. Echter: na de ondergang van het Romeinse rijk zijn er al eeuwenlang geen muntstukken meer in

Week 28, 7 t/m 13 juli

zondag	Lucas 10:1-16
maandag	Lucas 10:17-24
dinsdag	Lucas 10:25-37
woensdag	Lucas 10:38-42
donderdag	Psalm 25
vrijdag	Kolossenzen 1:1-14
zaterdag	Kolossenzen 1:15-23

Leesooster

De Geandeweis 12
t/m 16 zijn nummers
voor drie weken

Week 29, 14 t/m 20 juli

zondag	Kolossenzen 1:24-2:5
maandag	Kolossenzen 2:6-15
dinsdag	Kolossenzen 2:16-3:4
woensdag	Kolossenzen 3:5-17
donderdag	Kolossenzen 3:18-4:6
vrijdag	Kolossenzen 4:7-18
zaterdag	Psalm 79

Week 30, 21 t/m 27 juli

zondag	1 Samuel 1:1-20
maandag	1 Samuel 1:21-2:11
dinsdag	1 Samuel 2:12-26
woensdag	1 Samuel 2:27-36
donderdag	1 Samuel 3:1-14
vrijdag	1 Samuel 3:15-4:1a
zaterdag	Psalm 108

Persoonlijk Zegen mij

Wie mag zegenen? Wie mag de zegen ontvangen? De ene vraag heeft te maken met de voorganger? De andere vraag met de ontvanger?
door Herman F. de Vries

Kerkelijk werker

Er verandert veel in kerkelijk Nederland. Mag alleen een dominee de zegen uitspreken aan het einde van de dienst, of ontvangt ook de kerkelijk werker dit voorrecht, waar een biddende gemeente op wacht en naar verlangt? We hebben aan de ene kant te maken met ontwikkelingen, geleid door de Geest. Daar mag een biddende gemeente en een christen vertrouwen in hebben. Aan de andere kant zijn we ook maar mens, hangen wij aan gewoontes en tradities, en moeten we wennen aan veranderingen. Moet de moeite ons echter leiden? Of het gebed en dus de Geest?

Elk gemeentelid mag overigens zegenen. 'Vader, maak mij tot een zegen', klinkt het in een bekend lied. In het Avondmaalsformulier idem: 'Wij zegenen U, God van genade, en prijzen U, God van belofte...'

De zegen ontvangen

In het zo geliefde lied 'Zegen mij op de weg die ik moet gaan. Zegen mij op de plek waar ik zal staan', worden wij geconfronteerd met een individueel verlangen, dat door de gemeente en gemeenschap wordt beaamd en verwelkomd. Er zijn verschillende vormen en situaties waarin de zegen gegeven en uitgesproken wordt - en waarin die zegen dus ontvangen wordt. Wat kan wel en wat mag niet? Moet er onderscheid worden gemaakt en de zegen dus gereguleerd worden? Synodes breken er het hoofd over, individuele christenen spreken erover, en ondertussen gaat de Geest in het midden van de gemeente een gang die meer en meer ruimte lijkt te geven aan de liefde, aan heling en genezing en aan vrijheid. Hemelse mogelijkheden dalen soms al even neer op aarde.

Voorbeelden uit de praktijk

Een man en een vrouw mochten meer dan zestig jaar geleden niet in de kerk trouwen, vanwege het feit dat de bruid zwanger was geraakt van de man die nog bruidegom moest worden. De weigering heeft het bruidspaar altijd geplaagd. Op hoge leeftijd werd alsnog de huwelijkszegen gegeven in het midden van de gemeente. De Geest overwon en de tijd was gekomen.

Een kind stierf rondom de geboorte. Meer dan vijftig jaar geleden. Het kind kreeg een naam, maar die werd niet geregistreerd. De huidige wettelijke mogelijkheden maken registratie alsnog mogelijk. Hoe reageert de kerkelijke gemeente op deze ontwikkelingen? Onlangs met het herdenken van het kind in de kerkdienst, het gebed en de zegen voor en over het kind en de rouwende familieleden. Eindelijk kon het en was er ruimte ontstaan. De herdenking was een zegen op zich: bevrijdend, helend en troostend. Een kind overlijdt nog in de moederschot, en

wordt herdacht in een afscheidsdienst, maar kon vanwege het vroege overlijden niet meer gedoopt worden. 'Zegen mij op de weg die ik moet gaan. Zegen mij op de plek waar ik zal staan.' Het verlangen was intens. Het reeds gestorven kind werd besprenkeld met doopwater uit de Jordaan, de zegen werd uitgesproken, en het was goed. Meer kan een mens niet doen. Nu wachten wij op Gods antwoord en Zijn eeuwige ontferming.

'Geest'-elijke ontwikkelingen

De Nashville-verklaring riep en roept nog steeds veel op. Een landelijke studiedag wordt voorbereid (*Friesch Dagblad*, 29 mei jl.). Natuurlijk is gesprek, overleg, bezinning en studie noodzakelijk. Belangrijk zijn echter ook de pastorale en 'Geest'-

elijke ontwikkelingen die in de praktijk tot ontroering, heling, genezing en troost leiden. Evenwicht tussen het ene en het andere is van belang. Maar mensen zijn verschillend, en de één zal zich nu eenmaal beter thuis voelen bij de regels en bij aanhoudend overleg, en de ander bij de vrijheid en een groeiend vertrouwen in de leiding en zichtbare werking van de Geest.

Wie de confrontatie zoekt, met dubieuze overwegingen, of zelfs met een zondig hart, zal nooit de zegen kunnen ontvangen, omdat God die niet zal geven. Een dergelijke zegen kan wel zichtbaar gegeven worden, maar zal geen uitwerking of effect hebben. Het oprechte verlangen van de mens en van mensen wordt echter wél beantwoord door de hemel (Marcus 10:13-16). 'Vader, maak mij tot een zegen; ga mij niet voorbij.'

Uitdagen

Als de intenties zijn: 'ik wil wel eens zien wat deze kerkelijke gemeente durft' en dus forceren, uitdagen, provoceren, dan zal de zegen

niet gaan werken. De kerk faciliteert echter wel en geeft de zegen. Op zondagmorgen staat er niet iemand bij de deur om te controleren wie de zegen wel en wie de zegen niet mag ontvangen. Zonder onderscheid wordt de zegen gegeven. Maar in de praktijk en toekomst zal moeten blijken of de zegen ook echt ontvangen is, in wat God bij de ontvanger kan en zal doen én in hoe de ontvanger van de zegen verlangen blijft naar de kracht, liefde en troost die in de zegen mee komt. De kracht en werking van de zegen zal moeten blijken. Deze laatste zinnen zijn voor mij wezenlijk, maar ik besef dat dat natuurlijk niet voor iedereen zo hoeft te zijn. Tot nu toe rust er echter zegen op de gedachte, visie en praktijk en wil ik Gods Geest daarin aan het werk zien.

Verlangen

Kinderen die afscheid nemen van groep 8 ontvangen een persoonlijke zegen door handoplegging. In hoeverre ken ik echter als voorganger de kinderen? Ik bereid de kinderen er op voor dat - en hoe - zij moeten proberen de zegen te ontvangen, opdat die zegen ook zal kunnen werken in hun leven en toekomst.

Een kerkenraad stond jaren geleden een huwelijk - terecht of onterecht - in de weg. De voorganger heeft na enkele persoonlijke en pastorale gesprekken, in antwoord op het verlangen van het bruidspaar, in de besloten sfeer van de eigen woonkamer, een gebed uitgesproken en de zegen verleend.

Er is ook wel gedoopt door voorgangers, ondanks de regels, maar vanwege het verlangen. Mannen en vrouwen hebben op hun sterfbed de zegen mogen ontvangen. Bewust van eigen tekortschieten, zichzelf als verloren zoon, dochter of schaapje beschouwend, en ontroerd datgene ontvangend wat je niemand ooit zou willen onthouden. Eindelijk kan het op een sterfbed rondkomen, soms schuld bewust dat je anderen vroeger de zegen niet hebt gegund die je nu - gebroken en leeg - als zondaar zelf wel mocht ontvangen.

Verlangen

'Vader, maak mij tot een zegen' laat het verlangen zien waar een kerk en gemeente op mag antwoorden en waarop God zeker zal willen antwoorden.

De kerk dient en bedient als instrument de relatie tussen God en mens. De kerk mag niet in de weg staan, maar mag de weg zijn. Hoe zouden mensen ooit tot zegen kunnen zijn als zij zelf die zegen niet kunnen of mogen ontvangen? 'Van Uw liefde delend, waarin wij zelf tot bron van zegen zijn'.

Het laatste woord in de dienst is de zegen. Het laatste woord wil ik niet hebben. Het laatste woord is aan God, aan Zijn Geest, liefde, troost, wijsheid, en zegen.

Byldspraak - Willem Wilstra

Psalm 84 : 2

Hoe leaflik is jo hûs, o Hear

It heil dat oer jo wente leit
jout alle libben feilichheid,
de fûgels fine dêr har nêsten.

De swellen fleane út en yn,
de mosken wenje boppe 't bynt,
hja hawwe in honk om út te rêsten.
Ik haw in honk yn Gods paleis:
o, dêr te sjongen nachts en deis.

(Gerben Brouwer)

Kerkelijk Recreatiewerk in het Lauwersmeergebied Programma 'de Witte Tent' is weer bekend

Vanaf 7 juli staat de Witte Tent van de Vereniging tot Kerkelijk Recreatiewerk in het Lauwersmeergebied weer zeven weken op Lauwersoog. De vereniging organiseert al sinds 1976 diensten en sing-ins voor vakantiegangers en inwoners van en rond het Lauwersmeergebied.

De activiteiten vinden plaats in een witte tent op het terrein van Staatsbosbeheer nabij de parkeerplaats van de Jachthaven aan het Noordergat te Lauwersoog.

De 'Witte Tent' is inmiddels een begrip en voor veel mensen onlosmakelijk verbonden met Lauwersoog tijdens de zomer. Jaarlijks bezoeken in totaal ruim drieduizend mensen de diensten en sing-ins in de Witte Tent. Hieruit blijkt dat het kerkelijk recreatiewerk duidelijk in een behoefte voorziet.

Met name de laagdrempeligheid van de diensten en sing-ins spreekt veel mensen aan. De vereniging is opgezet vanuit kerkelijke gemeenten in de omgeving en ontvangt geen subsidies. Dankzij de financiële steun van omliggende kerkelijke gemeenten, de giften van bezoekers en niet te vergeten de hulp van vele vrijwilligers en bedrijven, kan de vereniging dit werk blijven doen.

Diensten en sing-ins

In 2019 is er van 7 juli t/m 18 augustus elke zondag om 9.30 uur een dienst en om 19.30 uur een sing-in. De eerste sing-in van het seizoen wordt traditiegetrouw verzorgd door de Gospelgroep Oir Choice uit Lauwersoog, terwijl de Chr. Muziekvereniging Tida Kira uit

Munnekezijl weer garant staat voor de begeleiding van de tweede sing-in. Natuurlijk ontbreekt ook een avond 'Zingen op verzoek' niet. Het seizoen wordt afgesloten met een sing-in verzorgd door Gospelformatie Walk By Faith uit Dokkum.

Ook wordt dit jaar weer een Pelgrimstocht gehouden onder begeleiding van ds. Herman F. de Vries uit Ternaard. Hiervoor wordt een bijdrage gevraagd van drie euro.

Koffie

Een vast en gewaardeerd onderdeel van het programma is de koffie, thee en limonade na afloop of tijdens de pauze. De toegang en koffie zijn gratis, wel is er elke dienst en sing-in een collecte voor de onkosten.

Uitgebreide informatie over de vereniging staat op www.vkrwlauwersoog.nl. De vereniging is ook te volgen op www.facebook.com/WitteTentLauwersoog.

De kerkdienst (17)

De collecte en de Maaltijd

Op de dankzegging en voorbede, die in aflevering 15 van deze serie aan de orde kwamen, volgen in veel protestantse kerkdiensten alleen nog de collecte, het slotlied en de zegen. Toch ontbreekt er dan iets, al wordt dat meestal niet als een gemis ervaren.

door Riemer Roukema

De Maaltijd van Christus, het Avondmaal, hoort eigenlijk bij een volledige kerkdienst. Er zijn allerlei redenen waarom dat in veel protestantse kerkdiensten wordt overgeslagen, maar ik wil er wel op ingaan, juist omdat de Maaltijd erbij hoort. De kerkhervormer Johannes Calvijn pleitte er dan ook voor, dat het Avondmaal minstens eenmaal per week werd gevierd. Dat is niet de praktijk van de calvinistische ('gereformeerde') kerken geworden, omdat de kerkenraden daar niet voor voelden. Zelfs in Genève, waar Calvijn werkte, heeft hij de wekelijkse Avondmaalsviering niet kunnen realiseren.

Inzameling van de gaven

Eigenlijk begint de viering van de Maaltijd met de collecte, anders gezegd: de inzameling van de gaven. Al in de tweede eeuw van de jaartelling brachten de gelovigen hun gaven in natura mee naar de kerk. Die bestonden uit de eerste opbrengst van de oogst, bijvoorbeeld druiven, vijgen, olijven, peren, appels, kersen en amandelen. Samen met het brood en de wijn werden die gaven op de daartoe bestemde tafel (ofwel altaar!) gelegd. De voorganger sprak daarover een dankgebed uit en droeg ze op aan de Schepper van wie ze afkomstig waren. Afzonderlijk

werd er een dankgebed uitgesproken over het brood en de wijn, die eveneens aan de Schepper werden opgedragen en vervolgens werden verdeeld als het lichaam en bloed van Christus. Aanvankelijk was dit nog een echte maaltijd waaraan je je tegoed kon doen zodat je moest oppassen niet dronken te worden. Zo staat het in oude boeken beschreven, al wil dit niet zeggen dat de viering van de Maaltijd van Christus altijd en overal zo verliep. In de vroege kerk bestond veel variatie.

Samenhang

Van belang is wel de samenhang tussen de gaven die de gelovigen meenamen en de viering van de Maaltijd. Daarom worden nu nog steeds in de protestantse kerken de gaven – maar dan in de vorm van geld of collectemuntten – door de diakenen ingezameld vlak voor het Avondmaal. Bekend is wellicht ook de Avondmaalscollecte voor een diaconaal doel. In een katholieke dienst in Ghana heb ik meegemaakt dat de gewoonte van het meebrengen van alledaagse gaven in ere was hersteld. Fruit, een grote doos met flesjes drinkwater, conserven en zelfs een geit werden naar het

altaar gebracht en zo aan de kerk gegeven voordat de eigenlijke eucharistieviering begon. Dit lijkt misschien vreemd, maar het gaat terug op een oude traditie en legt een nauwe band tussen het dagelijks leven en het geloof in Christus. In westerse kerken is het geven van geld normaal geworden, maar er zijn ook al kerken waar je met een app op je telefoon geld kunt overmaken. Wie gewoonlijk vrijwel alles digitaal betaalt, moet er goed aan denken geld mee te nemen voor de collecte, als hij of zij naar een kerk gaat waar die mogelijkheid niet bestaat.

Overslaan

Dan de Maaltijd, die er in principe bij hoort maar in veel protestantse kerken meestal wordt overgeslagen. Hoe is dat zo gekomen? Daarvoor moeten we terug naar de Middeleeuwen. In de katholieke kerk werd toen weliswaar iedere week of zelfs iedere dag de eucharistie gevierd, maar de gewone gelovigen gingen doorgaans slechts eenmaal per jaar ter communie, met Pasen. Dan biechtten ze eerst om vervolgens, van hun zonden gereinigd, het sacrament te ontvangen. Dat wil zeggen: alleen het brood, de hostie.

De kerkhervormer Maarten Luther heeft de wekelijkse Avondmaalsviering gehandhaafd. In lutherse kerken wordt het Avondmaal nog steeds veel vaker gevierd dan in calvinistische ofwel 'gereformeerde' kerkdiensten. Het is in de lutherse kerken gebruikelijk om dan ook deel te nemen aan de communie van brood én wijn. In calvinistische kerken vond men het genoeg, het Avondmaal viermaal of zesmaal per jaar te vieren. Dan werd wel verwacht dat de kerk-gangers daaraan ook deelnamen, na een gedegen voorbereiding. Die frequentie was al veel hoger dan bij de katholieken destijds, die dus alleen met Pasen ter communie gingen. Bovendien had Calvijn ingesteld dat het Avondmaal aan tafels werd gevierd, als herinnering aan de echte maaltijd die het oorspronkelijk was. Die vorm van Avondmaal-vieren was nogal bewerkelijk en tijdrovend. Vandaar dat men vier- of zesmaal per jaar vaak genoeg vond. Zo is de gereformeerde Avondmaalspraktijk ontstaan, die in ons land later ook 'hervormd' werd genoemd.

Dr. Riemer Roukema is hoogleraar aan de Protestantse Theologische Universiteit, vestiging Groningen, predikant van de Waalse gemeente in Zwolle en vaste medewerker van Geandewei.

Geloofsgetuige

Anke van der Vlies,
'Enka'

'Waarom mag een christen het recht niet eisen voor de ontrenten?'

** 15 januari 1873, Sliedrecht
† 5 juli 1939, Alkmaar*

'Kind, je hebt je Heiland verloochend.' Ze was door Abraham Kuyper uitgenodigd om te komen praten over haar brochure *Kan een rechtzinnig christen socialist zijn?* Twee jaar eerder, in 1905, had ze in haar roman *Het komt* een dominee ten tonele gevoerd die koos voor het socialisme. Kuyper zelf had als leider van de gereformeerden ervoor gepleit dat gereformeerden ook sociaal zouden zijn. Maar sociaal is nog niet socialistisch. Anke van der Vlies, pseudoniem Enka, ging te ver.

Ze was opgegroeid in Schiedam en had in Rotterdam geleerd voor onderwijzeres. Als huisbezoekster van een predikant had ze de noden van arbeiders gezien. Ze werd actief in de drankbestrijding. Echt opzien baarde ze toen ze als orthodox gelovige ook positief ging schrijven over vrouwenemancipatie en socialisme. Vanwege zulke propaganda moest ze in 1910 als onderwijzeres ontslag nemen.

Ze richtte de Bond van Christen-Socialisten op. Tussen 1912 en 1917 was ze actief binnen de S.D.A.P. Ze deed mee aan acties voor dienstweigering en tegen de mobilisatie en de oorlog. Daarna is ze nog in andere partijverbanden actief geweest. Met haar radicale opvattingen over de dictatuur van het proletariaat in combinatie met haar geloof hield ze het nergens lang uit. Ze kon geen compromissen sluiten. Die kwamen er in de politiek juist wel. Er kwam geen revolutie, wel algemeen kiesrecht.

De bekende 'doorbraak-dominee' Jan Buskes had haar wel horen preken. Ze had een wat hoge en schelle stem, maar hij vond dat ze het geweldig kon. Een bundel van haar lekepreken is ook uitgegeven. Toen ze in Alkmaar met haar man op de barricaden ging voor goede uitkeringen aan werklozen werd zijn positie in de kerk als voorlezer onhoudbaar. In een kapel bij haar huis in Bergen bleef ze evangelisatiediensten houden.

Ze vergeleek zichzelf met de Amsterdamse weesmeisjes die vroeger in de kleuren liepen van het Amsterdamse wapen: rood en zwart. Bij de rooien werd zij niet vertrouwd vanwege haar zwart, bij de zwarten werd zij verdacht vanwege haar rood. Pas na de Tweede Wereldoorlog werd het vanzelfsprekender dat kerkleden ook aan algemene organisaties gingen deelnemen of lid werden van de PvdA.

Terwijl ik dit schrijf stemmen de vakbonden in met het pensioenakkoord. Het poldermodel van overleg en onderhandelen heeft opnieuw zijn diensten bewezen. We leven niet in een socialistisch paradijs. Maar soms lukt het om samen niet al te asociaal te zijn.

Harmen Jansen

Zomercolumn Siep Boukes

Lege kerken

Als de vakantietijd aanbreekt, wordt het vaak wat rustiger in de kerk. Niet alleen zijn de meeste activiteiten onderbroken. Ook mis je in de kerkbanken een aantal vertrouwde gezichten: mensen zijn voor een aantal weken vertrokken.

Meestal worden die plaatsen niet opgevuld door vakantiegasten van elders, want in het dorp waar ik woon is er geen grote toestroom van toeristen. Ik heb trouwens het gevoel dat vakantiegangers niet zo vaak op zondag de kerk opzoeken.

Zelf doe ik dat wel altijd. En dan merk ik, dat we in ons land eigenlijk helemaal niet zoveel te klagen hebben. Ik was eens in Denemarken. Mijn vakantiehuysje stond op het platteland, waar heel wat pittoreske witte kerken stonden, maar zelfs op zondag bleek er maar een enkele open te zijn. Elk dorp kreeg eens in de zoveel weken de gelegenheid de predikant van de streek in een dienst te treffen. Maar dat leidde niet tot een stormloop.

De zondag dat ik er was, waren er welgeteld zeven kerkgangers. Als vreemdeling val je dan extra op, en ik had de indruk dat de predikant blij verrast was: een nieuw gezicht! Ik heb hem na afloop maar niet verteld, dat ik er geen woord van verstaan had.

Op een andere zondag leek het heel anders. Bij de kerk waar ik de dienst zou bijwonen stond al een flinke menigte, en ze waren blij elkaar te zien. Ik merkte al gauw wat er aan de hand was: het was dopen! En toen maakte ik iets heel merkwaardigs mee: nadat er gedoopt was, verliet 80 procent van de aanwezigen de kerk, terwijl de preek nog moest beginnen!

Toen ik van vakantie terug was, keek ik op de eerstvolgende zondag blij rond in mijn niet geheel gevulde kerk, en ik telde mijn zegeningen. En bij een doopdienst weet ik: ze blijven allemaal zitten, en ik doe extra mijn best om een aansprekende preek te houden.

Boekbespreking Is er een hemel voor autisten?

Dat Alianna Dijkstra van binnenuit heel toegankelijk kan schrijven over autisme en over hoe het is om met autisme te leven, wisten we al uit haar eerdere boeken *Autisten liegen niet* en *Autisteneiland*. In haar nieuwe boek *Is er een hemel voor autisten?* verkent zij hoe diverse mensen met autisme en een aantal van hun hulpverleners omgaan met het christelijk geloof. En ze vertelt van bijzondere woonvormen.

door ds. Lily A. Burggraaff

Het is een opmerkelijk boek geworden, omdat de schrijfster in haar ontmoetingen open en eerlijke gesprekken heeft kunnen voeren. De lezer mag daarom in het boek meeluisteren naar heel persoonlijke verhalen over God, Bijbel, kerk en geloof. Voor mij als predikant extra interessant. Zoals het boek vast ook extra interessant is voor mensen die samen een gastvrije geloofsgemeenschap willen vormen.

Volle breedte

Een bont gezelschap trekt aan de lezer voorbij. Met opzet zijn er mensen gevraagd van verschillende leeftijden uit de volle breedte van het christelijk erf in ons land. Ook de mate waarin autisme hen last geeft verschilt. En onder de hulpverleners zijn er die bij een christelijke organisatie werken en andere die gekozen hebben voor een algemene. De bijzondere woonvormen verschillen ook.

In alle verhalen laat Dijkstra de mensen zelf aan het woord, zonder er eigen commentaar doorheen te weven. Respectvol geeft ze weer wat haar werd toevertrouwd. En dat ook nog eens helder en begrijpelijk. Dat respect voor de uniciteit van elk persoonlijk verhaal uit zich ook hierin dat er geen algemene conclusies getrokken worden en ook geen lijstje trucs voor het geloofsgesprek met 'de' autist. Het geheel geeft een brede indruk van wat mensen met autisme in al hun diversiteit denken en ervaren als het gaat over God, Bijbel, kerk en geloof. Het is dan ook een kleurrijk en gevarieerd palet geworden.

Beeldspraak

Wel wordt meer dan eens de neiging genoemd woorden heel letterlijk te nemen. Dat kan erg lastig zijn, helemaal bij het lezen van de Bijbel en het spreken over God. Immers, in de Bijbel wemelt het van de beeldspraak. En voor de hemelse Heer schieten aardse woor-

den nu eenmaal fundamenteel tekort. Maar het was een eyeopener voor mij om de vragen die dit oproepen, met die neiging in verband gebracht te horen worden. Ze verdienen dus gewoon een serieuze reactie.

Meedoen

Ook het verlangen begrepen te worden komt veel terug. In dat verband ervaren velen de rijkdom van Psalm 139, over God die ons snapt, beter dan wij onszelf begrijpen. Meedoen met een geloofsgemeenschap blijkt ingewikkeld te kunnen zijn. Want autisme is voor velen iets vreemds en niet iedereen, ook onder kerkmensen, neemt de moeite zich er een beetje in te verdiepen om enig begrip te krijgen. En een kerkdienst kan ook snel te druk zijn, te prikkelrijk.

Gastvrij willen zijn als geloofsgemeenschap betekent dus minstens je realiseren wat de behoeften van mensen met autisme zijn. Dat je als geloofsgemeenschap je ook nog verrijkt mag weten met hun kwaliteiten zoals trouw, stiptheid, eerlijkheid en dergelijke, behoeft geen betoog.

Aan de verhalen vooraf staat in het boek een goede, leerzame inleiding van de hand van prof. dr. Hanneke Schaap - Jonker. Bij de slotzinnen van die inleiding sluit ik mij graag aan: "Gekend en begrepen zijn, niet alleen door God maar ook door mensen, geeft rust. Daarom beveel ik het lezen van dit boek van harte aan."

Is er een hemel voor autisten?
Alianna Dijkstra
uitgeverij KokBoekencentrum
Utrecht, 17,50 euro

Tsjerkepaad 2019 Thema: Kerk en Kunst

Vanaf 6 juli tot en met 14 september worden de deuren van veel kerken in Friesland op zaterdagmiddag opengezet voor bezoekers, in het kader van Tsjerkepaad.

Tsjerkepaad wordt voor de zestiende keer gehouden in meer dan 250 kerken. Er worden opnieuw tienduizenden bezoekers verwacht uit binnen- en buitenland. Het thema is dit jaar Kerk en Kunst. Voorzitter ds. Gerrit Groeneveld schrijft hierover in het voorwoord van de Tsjerkepaadgids: Preekstoelen, orgels, glas-inloodramen zijn op zich al ware kunstwer-

ken, hoewel hun eigenlijke betekenis niet ligt in het vertonen van kunst. (...) Wat er in de kerk te zien is, is open en transparant en laat zich daarom ook goed combineren met andere dingen die mooi zijn om te zien." Een volledig overzicht van de kerken die meedoen - en eventueel bijzondere activiteiten houden - staat op www.tsjerkepaad.nl

Bijbel

Jezus en Nicodemus

Een prachtig klei-beeld van twee mensen samen op een stille niet te duiden plaats. Niets is er wat Jezus en Nicodemus stoort. Als het donker valt en alles tot rust is gekomen is dat een prima moment voor ontmoeting en gesprek. Het verhaal lezen we in Johannes 3:1-21.

door Gryt van der Galiën

Bij het zien van dit beeld, gemaakt door Gustav Hangelstange, komt de vraag op of het ons iets zegt over 'wedergeboorte', want daarover gaat immers hun gesprek. Wedergeboorte is nodig, zegt Jezus, om het koninkrijk van God te kunnen zien.

Wedergeboorte; een lastig begrip waar theoloog Nicodemus zijn tanden op stukbijt en er niet uitkomt. Hij is als farizeeër een man van wetten, van de zogenaamd 'grijpbare zaken'. Hij is gewoon een mens die denkt met zijn verstand! En dan klopt het toch niet? Wedergeboren worden als je al oud bent!?

We proberen om in de gedachtengang van Hangelstange mee te komen. We zien het hoofd van Nicodemus op luisterende wijze, enigszins gewend naar Jezus. Blijkbaar is er vertrouwen in Hem. 'Kom maar op', Nicodemus wil het weten, nu!

Het woord aan Jezus

En dan is het woord aan Jezus. Wist Nicodemus dan niet van Johannes die doopte met Water? Hoorde hij niet van Jezus die doopte met de Heilige Geest?

En dat ook Nicodemus als vrome farizeeër, gewoon in de rij met mensen moest gaan staan; en erkennen dat ook hij een mens is van vlees en bloed, een mens met tekorten en gebreken. Maar dat Gods liefde en Zijn genade hem zullen redden.

Dan leert Nicodemus om oude statische dingen los te laten.

Dat daardoor 'het nieuwe' een zegenrijke kans krijgt: dat zou wel eens DE boodschap kunnen zijn.

Want, om Gods koninkrijk te kunnen zien is veel méér nodig dan naar de fouten van een ander wijzen. Meer dan een geloof dat je in een strak keurslijf vasthoudt, met oogkleppen voor wat er in de wereld gaande is. Veel bidden en goede werken doen zijn niet voldoende.

Jezus heeft het hier over een 'veranderd' leven. Opnieuw geboren worden, dat is als HIJ in het leven staan! Vol van genade en barmhartigheid voor mensen die op je weg komen.

Zegenend wijzen

We zien het beeld van Jezus handen, die wat terughoudend en bescheiden - maar toch ook zegenend wijzen welke kant het op moet gaan. 'Kijk vooruit het leven in, kijk naar de toekomst, ontdek je levenspad'. Met welke bedoeling dan?

De bedoeling is dat Nicodemus zijn werk zal verrichten in de Geest van Jezus.

De Heilige Geest, de Pinkstergeest, die staat voor groei en spirituele ontwikkeling.

Dat is de kern van wedergeboorte. Geloven dat God zich door Jezus en zijn Geest, uit liefde aan mensen verbindt. Een cadeau, *sola gratia*. En dat je in vertrouwen en geloof je daaraan mag overgeven.

Hangelstange toont ons in zijn werk het gesprek van Jezus met Nicodemus in een ver verleden.

Maar u hebt al lang begrepen dat het niet alléén Nicodemus was.

Het is zo herkenbaar, zo menselijk, dat samen zijn daar in die nacht met AL je vragen.

Alsof je daar zélf met Jezus bent.

Alsof jezelf door Hem op weg wordt geholpen; en voortdurend met Hem in gesprek blijft!

Gryt van der Galiën – Dorenbos
is ouderenpastor in Oentsjerk

Christus en Nikodemus, Pieter de Jode (II), naar Gerard Seghers, 1628 - 1670

Diversen

Jannie Dijkstra vertrekt op 14 juli naar Zambia

Jannie Dijkstra uit Ee vertrekt op 14 juli namens Operatie Mobilisatie naar Zambia, met als doel: het brengen van Hoop en herstel door vaardigheden en het Evangelie. Omdat ruim 90 procent

van haar benodigde budget voor twee jaar is toegezegd, kan ze aan haar missie beginnen. Ze zal op gezette tijden verslag doen via een column in *Geandewei*. Op zondag 30 juni is in de Eben Haëzer Tsjerke in Ee een uitzending voor haar gehouden.

Jongerenreis in 2020 naar Israël en Palestina

De Protestantse Kerk organiseert voor de zomer van 2020 een jongerenreis naar Israël, met een bezoek aan Palestina.

Samen met leeftijdsgenoten

het beloofde land ontdekken, en een duik nemen in deze oriëntaalse wereld waarin mensen van allerlei afkomst met elkaar samen leven maar waar de verschillende werelden ook voortdurend botsen. De reis vindt plaats van 19 tot 28 juli 2020 en is bedoeld voor jongeren van achttien jaar en ouder. Er zal een aantal bijeenkomsten aan de reis voorafgaan. Op woensdagavond 25 september 2019 is er een informatiebijeenkomst in Utrecht, voor iedere jongere die geïnteresseerd is in deze reis. Daarna pas volgt de definitieve aanmelding. De kosten voor de reis bedragen ongeveer 1200 euro per persoon. Informatie: f.barnhoorn@protestantsekerk.nl

Muzikale middag KMVH op 2 november in Drachten

KMVH-Friesland (Kerken & Mensen met een Verstandelijke Handicap) houdt op 2 november een muzikale middag in De Hoeksteen aan de Middelwyk 148 in Drachten,

van 14.00 tot 16.30 uur. De muziek wordt gemaakt door mensen met en zonder beperking en Meindert Bosklopper - bekend vanwege onder andere zijn Overdagkoren - stelt ter plekke een koor samen van mensen uit de zaal. De middag wordt georganiseerd om mensen met en zonder beperking met elkaar in contact te brengen. 'Wie weet, wat daaruit voortkomt!', aldus de organisatie. De uitnodiging is dan ook mede gericht op kerkenraadsleden, diaconale en pastorale werkers, vrijwilligers in de kerk of in de zorg, en 'gewone' gemeenteleden. Wie wil komen luisteren hoeft zich niet op te geven, wie muziek wil maken wel, voor 11 oktober bij Piet Hulshof: piethulshof@kmvhfriesland.nl of (0516) 842078.

VOLGENDE KEER in **G**eandeweï

Psalm 139: (g)een lied bij ledverlichting

